

Plenum

Onsdag 15.9.2021 kl. 13.59—19.43

3. Statsministerns upplysning om den arktiska strategin

Statsministerns upplysning SU 3/2021 rd

Debatt

Talman Anu Vehviläinen: Ärende 3 på dagordningen är statsministerns upplysning om den arktiska strategin. Efter statsminister Sanna Marins anförande ger jag ordet för repliker enligt eget övervägande. Ledamöterna kan anmäla sig för repliker i plenum genom att trycka på knapp V. För behandlingen av ärendet reserveras högst 1,5 timme. — Statsministern.

Debatt

14.00 **Pääministeri Sanna Marin** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on arktinen maa. Suomen arktiset intressit ja osaaminen koskettavat siten koko maata. Suomen arktinen osaaminen on myös keskeinen osa Suomen arktista profiilia.

Arktisena maana olemme osaltamme vastuussa alueen säilymisestä elinkelpoisena myös tuleville sukupolville. Kaiken toiminnan tulee perustua luonnon kantokykyyn, ilmaston suojelemiseen ja kestäväen kehityksen periaatteisiin sekä alkuperäiskansojen oikeuksien kunnioittamiseen.

Arktisen politiikan strategian laatiminen on keskeinen osa Suomen arktista politiikkaa. Strategia on laadittu hallitusohjelman mukaisesti ja kattaa noin kaksi vaalikautta. Sen tavoitteet ulottuvat vuoteen 2030 asti. Strategia hyväksyttiin 17.6. periaatepäätöksenä valtioneuvoston istunnossa.

Arvoisa puhemies! Edellinen Suomen arktinen strategia on vuodelta 2013. Strategiaa on päivitetty vuonna 2016. Edellisen strategian julkaisun jälkeen ilmastomuutos on edennyt globaalisti ja arktisella alueella paljon oletettua nopeammin. Myös kansainvälisessä toimintaympäristössä on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Lisäksi koronapandemian suorat ja välilliset vaikutukset näkyvät arktisessa yhteistyössä ja alueella.

Tarve uudelle arktiselle strategialle on ilmeinen. Strategian valmistelutyötä on ohjannut arktisen politiikan strategian ohjausryhmä, jossa on edustus kaikista ministeriöistä. Päävastuu strategian laatimisesta on ollut valtioneuvoston kanslialla. Myös Suomen arktista osaamista monipuolisesti edustava arktinen neuvottelukunta on osaltaan työllään tukenut uuden strategian valmistelua.

Halusimme kuulla strategian valmistelussa koko prosessin ajan laajasti sidosryhmiä ja asiantuntijoita. Saadun palautteen perusteella valmisteltu strategialuonnos lähetettiin julkiselle lausuntokierrokselle helmikuussa. Saimme lausuntokierroksella yli 60 lausuntoa, jotka huomioimme jatkovalmistelussa. Strategia on julkaistu kuudella kielellä, nyt myös kaikilla kolmella saamen kielellä.

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

Arvoisa puhemies! Strategian alussa esitellään arktisen alueen kansainvälistä toimintaympäristöä ja turvallisuuskysymyksiä. Strategiassa korostetaan kansainvälisen yhteistyön tärkeyttä. Arktinen neuvosto ja arktiset valtiot, Suomi mukaan lukien, ovat yhteistyön ytimessä. Strategiassa tunnistetaan alueen kasvava turvallisuuspoliittinen merkitys. Kansainvälinen turvallisuustilanne Suomen ja Euroopan lähialueilla on epävakaa ja vaikeasti ennakoitava. Sen muutokset heijastuvat suoraan arktiselle alueelle.

Arktisen politiikan strategia perustuu ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon toimintaympäristön analyysille ja tilannekuvalle. Myös arktisen strategian lähtökohtana on, että Pohjois-Euroopan turvallisuus on yhä selkeämmin yksi kokonaisuus. Turvallisuustilanteen muutokset Suomen lähialueilla sekä Pohjois-Atlantilla kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa.

Suomen tavoitteena on rauhanomainen ja rakentavan yhteistyön arktinen alue. Suomi voi omalta osaltaan tukea maailmaa, jossa asiat ratkaistaan kansainvälisellä yhteistyöllä. Suomi on pitänyt esillä ajatusta huippukokouksesta, jossa voisimme käsitellä turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä myös arktisen alueen maiden kesken.

Arvoisa puhemies! Strategiassa priorisoidaan neljää painopistealuetta. Ensimmäinen näistä on ilmastonmuutos, toisaalta sen hillintä mutta myös siihen sopeutuminen. Toinen painopiste on asukkaat, näiden hyvinvoinnin edistäminen ja alkuperäiskansa saamelaiden oikeudet. Strategian kolmas painopiste on arktisessa osaamisessa, niin elinkeinojen kuin huippuluokan tutkimuksen näkökulmasta. Neljäntenä painopisteenä strategiassa käsitellään infrastruktuuria ja logistiikkaa. Strategian painopistealueissa on esitelty lyhyesti painopistealueen tilannekuva, tavoiteltu kehitys ja painopistealueen keskeisimmät strategiset toimenpiteet.

Arvoisa puhemies! Uusi strategia nostaa ilmastonmuutoksen torjunnan ja siihen sopeutumisen Suomen arktisen politiikan keskiöön. Sille on hyvät perustelut, koska uusimmat tiedot arktisen alueen ilmastonmuutoksesta kertovat, että ilmasto lämpenee jopa paljon ennakoitua nopeammin.

Strategian lähtökohtana on arktisen alueen asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen ja osallistaminen. Monipuolinen elinkeinorakenne ja hyvät pysyväisluonteiset työllistymismahdollisuudet samoin kuin tasapuoliset koulutusmahdollisuudet syrjäisillä alueilla ovat edellytys arktisen alueen asukkaiden hyvinvoinnille.

Alkuperäiskansa saamelaiden osallistuminen Suomen arktiseen yhteistyöhön ja politiikkaan on tärkeä osa kokonaisuutta. Toivon, että hallitusohjelmassa mainittu saamelaiden totuus- ja sovintokomissio pääsee aloittamaan tärkeän työnsä mahdollisimman pian.

Kaikessa taloudellisessa toiminnassa arktisella alueella tulee huomioida luonnon monimuotoisuus ja kantokyky, ilmaston ja ympäristön suojelu ja kestävä kehityksen periaatteet. Kiertotalous ja muut uudet taloudellisen toiminnan periaatteet sekä teknologiset ratkaisut voivat luoda kokonaan uusia liiketoiminnallisia mahdollisuuksia.

Suomessa on runsaasti arktiseen tutkimukseen liittyvää korkeatasoista osaamista ja toimijoita koko maassa. Tutkimustyötä tehdään useissa korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa sekä yksityisellä sektorilla ja myös kolmannella sektorilla. Tutkimuksella on tärkeä rooli laadukkaan ja oikea-aikaisen päätöksenteon ja politiikan tukena. Tutkimus edistää myös uusia innovaatioita elinkeinoelämässä eri sektoreilla ja aloilla.

Myös infrastruktuurin kehittämisessä Suomi haluaa edistää yleisiä tavoitteita, joiden keskiössä on ilmastonmuutoksen hillintä. Arktisen politiikan strategian infrastruktuuri ja logistiikka -painopistealuetta koskevat linjaukset ovat yhteneväisiä valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa. Se ulottuu vuoteen 2032 saakka.

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

Arvoisa puhemies! Suomen uusi arktisen politiikan strategia määrittelee arktisen politiikkamme tavoitteet vuoteen 2030 asti. Nyt kun tavoitteemme ovat selvillä, on varsinaisen työn aika.

Koska kyseessä on valtioneuvoston periaatepäätos, on ministeriöillä keskeinen rooli strategian toteuttamisen vastuutahoina. Arktisten vastuuvirkamiesten työryhmä vastaa omien hallinnonalojensa näkökulmien huomioimisesta strategian tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa. Arktinen neuvottelukunta on mukana tukemassa tätä työtä.

Tavoitteisiin pääseminen edellyttää myös muiden tahojen, esimerkiksi kuntien ja yritysten, sitoutumista. Meidän kaikkien panosta tarvitaan, jotta arktinen alue säilyy arktisena myös tulevaisuudessa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää keskustelussa puheenvuoron, nousemaan ylös ja V-painiketta käyttäen pyytämään puheenvuoroa. — Ja keskustelun aloittaa edustaja Niikko.

14.07 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! On tärkeää, että arktiselle alueelle saadaan jonkunnäköiset pelisäännöt, ja on hyvä, että Suomi on pyrkinyt luomaan tällaista huippukokousta, jossa istuttaisiin yhteisen pöydän ääreen ja ruvettaisiin pohtimaan sitä, millä tavalla me voitaisiin toimia niin sanotusti ei-kenenkään maalla. Nythän me tiedetään, että Venäjä lisää sotilaallista läsnäoloa siellä perustamalla jopa tukikoh-
tia sinne ja samanaikaisesti Yhdysvallat ja Kiina haluavat oman osansa niistä luonnonva-
roista, mitä sieltä on löytynyt aika mittavat määrät.

Olisin kysynyt, arvoisa ministeri: Millä tavalla Suomi voi edistää sitä, että edes pitkässä juoksussa saataisiin jonkunnäköiset pelisäännöt niistä alueista, niitten luonnonvarojen hyödyntämisestä ja alueella olemisesta? Nimittäin Venäjä on esimerkiksi ilmoittanut, että se ei hyväksy kenenkään tuloa valtaamaan mitään alueita sinne, [Puhemies koputtaa] ja tämä tietysti voi vaikuttaa Itämeren turvallisuuteen ja sitä kautta [Puhemies koputtaa] myös Euroopan turvallisuuteen pitkässä juoksussa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen.

14.08 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tässä arktista aluetta koskevassa strategiassaan painottaa aivan oikein kestävästä kehitystä, luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja tietysti alkuperäiskansojen oikeuksia, aivan oikein. Arktisessa neuvostossa varsinainen kova turvallisuus ei ole läsnä oleva aihe, mutta me tiedämme kyllä, aivan kuten edustaja Niikkokin tässä totesi, että nämä turvallisuuskysymykset tulevat yhä kriittisemmiksi.

Ilmastonmuutoksesta, joka on myöskin keskeinen osa-alue: Arktinen alue on hyvin haavoittuva pysyvä jääpeite, joka on Jäämerellä ja josta on kadonnut 40 prosenttia vuoden 80 jälkeen. Meille on vapaa merenkulku vastaisuudessa, 2050-luvulta alkaen, koko arktisella alueella. Me nähdään suuri, suuri muutos.

Nyt on kyse siitä, että tässä Arktisen neuvoston työssä ovat mukana suurvallat, Yhdysvallat, Venäjä, myöskin Kanada ja kaikki Pohjoismaat, ja on kaavailtu huippukokousta. Venäjähän on tällä hetkellä puheenjohtaja siinä. Miten Suomen hallitus suhtautuu tällaisen huippukokouksen mahdolliseen järjestämiseen?

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Talvitie.

14.09 **Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päivitetty arktisen politiikan strategia on tärkeä ja hyvä asiakirja, ja sitä on valmisteltu eri taustaryhmien kanssa, mukana myös me arktiset parlamentaarikot. Strategian pääkohdat — ilmastomuutoksen hillintä ja sopeutuminen, ihmisten hyvinvoinnin edistäminen, osaaminen ja huippututkimus, infra ja logistiikka — ovat yhteisiä laajasti jaettuja aiheita. On tärkeä muistaa, että ilmastomuutoksen vaikutus arktisilla alueilla on vähintään kaksi kertaa voimakkaampi kuin muualla.

Pohjoisen ulottuvuuden politiikan isä, aikaisempi maamme pääministeri Paavo Lipponen oli hallituskauden alussa huolissaan siitä, kiinnostaako Suomen hallitusta enemmän Afrikka kuin arktiset asiat. Vaikka tältä näytti alkukaudella, arktisen politiikan strategia antaa nyt hyvät työkalut toimia tästä eteenpäin toisin eli nostaa arktiset asiat Suomen agendalle vahvasti myös EU-politiikassa. Kysymys kuuluukin, arvoisa pääministeri: Miten edistetään konkreettisesti EU:n arktisen politiikan toimeenpanoa ja siten [Puhemies koputtaa] Suomen arktista vaikuttamista EU-tasolla? Olisiko aika EU:n arktisten asioiden huipukokoukselle?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kärnä.

14.11 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän pääministeriä ilmoituksesta ja totean, että on tärkeää, että Suomi on mukana tässä työssä arktisella alueella. Se on kiistatta tämän meidän aikamme suurin geopolitiittinen näyttämö. Sinne kohdentuu paljon suurvaltojen intressejä, ja Suomen täytyy toimia alueilla vakauttavana voimana.

Arktinen strategia on varsin kattava ja laaja asiakirja, mutta olisin tiedustellut pääministeriltä — olen ollut hivenen pettynyt siihen, miten meidän aikaisempien strategioiden seuranta on toteutettu — ja kysynkin: Miten nyt tämän strategian kanssa? Tuleeko tästä väli-raportointia? Millä tavalla tarkennetaan ja huomioidaan, että siellä tulevat ne toimenpiteet toteutettua, ja miten niistä tullaan raportoimaan aikanaan myös eduskunnalle?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

14.11 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arktiselle alueelle kohdistuu tosiaan kansainvälistä kiinnostusta ja intressiä, ja on tosiaan hyvä, että laaditaan kattavat säännöt, jotka kunnioittavat alueen herkkää luontoa ja alkuperäiskansoja ja ihmisoikeuksia. Suomen hallituksen vahva ihmisoikeuspainotus tosiaan näkyy myös arktisessa strategiassa. Strategia korostaa alkuperäiskansojen oikeuksia ja osallistumismahdollisuuksia arktisessa yhteistyössä.

Lisäksi Suomi pitää tärkeänä Venäjän osallistumista kansainväliseen ympäristöyhteistyöhön arktisella alueella ja esimerkiksi ydinjätteiden riskien minimoimiseen liittyviä toimia. Jäämeren pohjaan uponneet ydinsukellusveneet ja ydinjätteet muodostavat alueella edelleen vakavan ympäristöriskin, johon tulee yhdessä etsiä ratkaisuja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Saramo.

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

14.12 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vasemmistoliiton mielestä ilmastomuutoksen pitää olla arktisen turvallisuuskeskustelun tärkein kysymys, sillä juuri arktinen alue on ilmastokriisin keskiössä. Arktisen alueen turvallisuuskeskustelua ovat alkaneet hallita suurvaltajännitteet, ja näiden uhkakuvien maalailussa jalkoihin jää se tosiasia, että ilmastomuutos on aidosti se suurin turvallisuusuhka arktisella, ja sen suhteen meillä on kaikkein kovin kiire toimia.

Tietysti suurvaltojen jännitteet ovat myös aito uhka. Myös jännitteiden kasvamista ja konfliktipotentialin lisääntymistä pitää ehkäistä, mutta ilmastokriisi on nyt akuutti, ja sen takia siihen tarvitaan ratkaisuja heti. Kuten strategiassa todetaan, [Puhemies koputtaa] ilmastomuutos on edennyt arktisella jopa kolme kertaa nopeammin kuin muualla maapallolla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

14.14 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kilpajuoksu arktisen alueen luonnonvaroista, kalastusalueista ja liikenneväylistä on käynnissä. Tähän saakka arktisen merialueen ja merenpohjan luonnonvarojen sääntelyyn ovat riittäneet YK:n merioikeusyleissopimus ja kalakantasopimus. Arktinen neuvosto on puolestaan keskittynyt ympäristö- ja tutkimusyhteistyöhön.

Näiden luonnonrikkauksien käyttöönottoon keskittyvien sopimusten rinnalle on kuitenkin kasvanut ihan selkeästi tarve kehittää myös alueen kansainvälistä turvallisuuspoliittista hallinnointia. Suomella ei ole omia aluevaatimuksia, ei myöskään luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyviä vaatimuksia, ja niinpä meidän maamme soveltuisi varmasti hyvin neutraalina toimijana tällaisen turvallisuuspoliittisen yhteistyön ja siihen keskittyvän kokouksen koollekutsujaksi. Mitä hallitus ajattelee tästä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Turtiainen.

14.15 **Ano Turtiainen vkk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Uudessa arktisessa strategiassa on asetettu painopistealueiden ykköseksi — kuinka ollakaan — ilmastomuutos. Nyt on aika lopettaa harhassa eläminen kaiken suhteen, siis ihan kaiken, [Eduskunnasta: Juuri niin!] ja se koskee myös ilmastomuutosta. Suomi ei ole kokoaan suurempi, eikä se saa sellaista teeskennellä. Jos pohjoisnavalla jää sulaa, niin sitten se sulaa. Siihen on turha hakea syyllisiä Suomesta. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindtman.

14.15 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, että tämä strategia lähtee, niin kuin aiemminkin, siitä, että Suomi on aktiivinen arktinen toimija, ja erityisesti se, että ilmastomuutoksen torjunta on tässä keskiössä, kyllä puolustavat paikkaansa kahdesta syystä. Ensinnäkin sen vuoksi, että ilmastomuutoksen seuraukset arktisella alueella näkyvät kaksi kertaa isompina vaikutuksina, niin kuin täällä on todettu, mutta toisaalta myös siksi, että ilmasto- ja ympäristökysymykset antavat alustan ja mahdollisuuden myös suurvaltojen väliselle dialogille. Nyt kun olemme nähneet tässä viime vuosina positiivista kehitystä — Yhdysvaltojen palaaminen ilmastotyöhön — niin nyt näkymää tässä on entistä paremmin, ja sen takia, arvoisa puhemies, kaikki tuki hallitukselle siihen, että

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

arktinen huippukokous saataisiin järjestettyä. Isoa lohta kannattaa tässä pyytää. Nyt jos koskaan on juuri oikea aika sille, että ilmastonmuutoksen vastainen taistelu on tässä strategiassa keskiössä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Autto.

14.17 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun vaikkapa EU-komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen puhuu siitä, miten Euroopan teollisuutta pitää tulevaisuudessa kehittää niin, että Eurooppa on osa ratkaisua ihmiskunnan isoissa haasteissa, hän pyytää katsomaan pohjoiseen, mutta hän mainitsee esimerkkinä Ruotsin. Tämä on tietysti Suomelle kiusallista, koska olemme koko Suomi arktinen maa ja meillä olisi aivan samanlaisia mahdollisuuksia siinä, missä Ruotsillakin.

Tässä mielessä kysyisinkin hallitukselta sitä, että kun täällä strategiassa esimerkiksi aivan oikein mainitaan, että meidän pitää kehittää vaikkapa yleiseurooppalaista liikenteen ydinverkkoa eli niin sanottua TEN-T-verkkoa, niin samaan aikaan, kun Väylävirasto lähettää lausunnoille sitten valtion väylien investointiohjelman tuleville vuosille, sieltä loistavat poissaolollaan kaikki tätä verkkoa kehittävät investoinnit, jotka mahdollistaisivat sen, että pohjoinen Suomi voisi kehittyä samalla tavalla tämän suuren eurooppalaisen teollisen murroksen keskiönä [Puhemies koputtaa] kuin miten pohjoinen Ruotsi kehittyy. Miksi tämä valtava ristiriita on näissä käytännön [Puhemies: Aika!] toimenpiteissä ja strategiasa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.18 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arktinen asemamme täällä Koillis-Fennoskandiassa on äärimmäisen tärkeä. Se antaa meille mahdollisuuden toimia idän ja lännen välisenä yhteistyökumppanina, vahvana yhteistyökumppanina Euroopan unionille esimerkiksi Venäjän kanssa. Siitä, että ilmastonmuutos runtelee maailman, ei meidän pidä uhriutua, vaan meidän pitää ottaa tosiasiat tosiasioina. Tuotamme maailman ilmakehään sen yhden promillen päästöjä, ja pitäisi päästä laskennassa siihen, että meidän maaperämme, metsät, pellot, suot, kaikki sitovat hiilidioksidia — eli olemme hiilineutraaleja oikeasti, vaan näillä kaiken maailman laskentavippaskonsteilla Suomesta on tehty maksumies. Sitä en ole koskaan hyväksynyt enkä tule hyväksymään. Pitää päästä totuudenmukaisiin lukuihin, että suomalaisia veronmaksajia ei tässä asiassa vedetä nenästä. Pitää olla rehellinen, kun tekee politiikkaa. Suomen asema täällä Fennoskandian nurkassa on meille todella hyvä. Meillä on kaikki edellytykset luoda tähän maahan kasvua ja tehdä hyvää työtä myös kansainvälisesti ottaen, mutta uhriutumalla tässä tilanteessa menisimme vähän vaikeaan tilanteeseen. [Puhemies koputtaa]

Toivon, että ulkomaankauppaa kehitetään ja suomalaisen metsien esimerkiksi hakkuita lisätään, mikä lisäisi mahdollisuuksia. [Mika Niikko: Siinä oli asiaa! — Perusuomalaisten ryhmästä: Oikea keskustalainen!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Soinikoski

14.19 Mirka Soinikoski vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arktisen alueen tulevaisuus ratkaistaan siinä, kuinka hyvin me pystymme vähentämään päästöjämme. Täs-

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

sä työssä liikenteen päästöjen vähentäminen ja fossiilittomaan liikenteeseen siirtyminen näyttelevät merkittävää roolia. Liikenteen digitalisaatio ja sähköistyminen ovat esimerkkejä ilmastotoimista, joissa on valtavasti potentiaalia arktisella alueella. Digitalisaatio mahdollistaa eri liikennevälineiden helpomman yhdistämisen ja tehokkaamman käytön sekä paikkariippumattoman työnteon. Liikenteen sähköistymistä pitää edistää niin auto- kuin raideliikenteessä. Tähän liittyvät myös rajat ylittävät yhteydet Suomen, Norjan ja Ruotsin pohjoisosissa. Laurila—Tornio—Haaparanta-välin sähköistyshanke tukisi Suomen raide liikenteen kansainvälistymistä, ekologisuutta sekä teollisuuden kilpailukykyä. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ei tarkoita kurjistamista, vaan uusia mahdollisuuksia, työpaikkoja ja luontopositiivista elämäntapaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa ministerin puheenvuoro. — Ministeri Tuppurainen, 2 minuuttia.

14.20 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen: Arvoisa rouva puhemies! Arktisen politiikan strategian merkitys on Suomelle erittäin suuri, ja on hienoa, että nyt voimme päivittää keskeiset tavoitteemme arktisella alueella, kun siihen kohdistuu niin paljon kansainvälistä kiinnostusta, enemmän kuin pitkään aikaan.

Ensinnäkin minä pidän tärkeänä sitä, että tässä strategiassa määritellään tarve ikään kuin pitkäjänteiseen ja pitkäkestoiseen arktiseen politiikkaan. Nyt näillä suuntaviivoilla me voimme saada ikään kuin tukea yli vaalikausien ulottuvalle johdonmukaiselle arktiselle politiikalle, jonka ytimessä on ilmastonmuutoksen torjunta, osaaminen, infrastruktuuri ja alkuperäiskansojen oikeuksien kunnioittaminen. Tämä on asia numero yksi.

Toinen keskeinen havainto on se, että ratkaisuja ei voida saavuttaa yksin, vaan tämä täytyy tehdä yhdessä, ja tässä Arktinen neuvosto, Barentsin euroarktinen neuvosto, EU ja sen pian valmistuva arktinen strategia ovat aivan ytimessä keskeisessä roolissa, ja meillä Suomella on paljon annettavaa ja osaamista tälle arktiselle politiikalle. Nostan nyt vain esimerkiksi oman kotikaupunkini Oulun ja sen yliopiston merkittävän työn tällä saralla.

Meiltä odotetaan unionissa nyt johtoroolia arktisessa politiikassa. Nämä odotukset on lunastettava, ja tässä arktinen huippukokous olisi paikka se ottaa. Myös Kiina ja Aasia pitää kytkeä mukaan arktiseen yhteistyöhön. Meidän pitää huolehtia tämän alueen herkästä tasapainosta yhdessä. Yhteistä näkemystä tarvitaan myös tämän alueen herkkien luonnonvarojen käyttöön: arktiset luonnonvarat; öljy, kaasu ja mineraalit. Ilmastonmuutoksen myötä tulevat muutokset on yhdessä säädeltävä ja käsiteltävä.

Arktisen alueen turvallisuuskäsitteet ovat paljon esillä, ja on selvää, että alueen vakaus ja alueen pitäminen jännitteiden ulkopuolella on meidän kaikkien yhteinen intressi. Tässä yhteydessä on syytä todeta, että Venäjä on ollut rakentava kumppani niin Arktisessa neuvostossa kuin Barentsin euroarktisessa neuvostossa ja toimii [Puhemies koputtaa] tässä EU:n kanssa hyvässä yhteistyössä. Meidän — ja Euroopan unionin — tavoitteena ennen kaikkea [Puhemies koputtaa] tulee olla sääntöpohjainen kansainvälinen järjestys arktisella alueella.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tässä vaiheessa annan vielä kaksi ministeripuheenvuoroa, ja sitten jatketaan edustajien puheenvuoroilla. — Ministeri Skinnari, 2 minuuttia.

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

14.23 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari: Arvoisa puhemies! Arktinen alue on ihmisten alue. Arktinen alue on tehty elämiseen ja meille suomalaisille. Se on meidän kotimme ja meidän etupihamme monella tavalla. Ilman muuta kansainvälinen tilanne pitää huomioida, ja pitää huomioida se, että kansainvälisiä pelisääntöjä ja kansainvälistä oikeutta pitää noudattaa, niin kuin muuallakin maailmassa. Kaiken kaikkiaan Suomi on ollut erittäin aktiivinen arktisilla alueilla ja kaikissa tapaamisissa niin suurvaltojen kuin muidenkin maiden kanssa. Kyllähän Suomen arktista osaamista arvostetaan, sitä kysytään ja sitä halutaan. Meillä on erityisosaamista ilmastoratkaisuissa, metsäkysymyksissä, digitalisaatiossa, ja uskon, että voimme rakentaa sitä pitkälle eteenpäin yhdessä.

Edustaja Kärnä kysyi arktisen työn seurannasta ja raportoinnista, ja voin sanoa Suomen näkökulmasta ja miksei myös suomalaisten yritysten näkökulmasta, että kyllä meidän järjestelmät toimivat. Olemme vain pieni maa. Meidän pitää löytää ne omat kärjet, ne omat narratiivit, millä me menestymme, ja mielestäni ne ovat juuri niitä, joita äsken mainitsin.

Mitä sisältöihin tulee, niin yksi sellainen kärki, mitä hallitukselta kysytään eri puolilla maailmaa myös suurvaltojen toimesta, ovat hallituksen laatimat ilmastotiekartat, toimialakohtaiset ilmastotiekartat, jotka ovat yhtä kuin ilmastoratkaisut, koska niillä voidaan strategisesti johtaa muidenkin kuin Suomen kokoisten maiden ilmastotavoitteita, ja uskon, että tässä on niitä sisältöjä tähän ministeri Tuppuraisenkin mainitsemaan huippukokoukseen niin kotimaassa kuin kansainvälisesti.

Suomella on myös aktiivinen rooli tulevassa euroarktisessa neuvostossa ja pohjoisessa ulottuvuudessa. [Puhemies koputtaa] Ulkoministeriö on varmistanut sen, että rahoitus pohjoisen ulottuvuuden osajille pysyy täällä ja Euroopan unionissa [Puhemies koputtaa] myös jatkossa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kaikkonen, 2 minuuttia.

14.25 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Aluksi haluan kiittää valtioneuvoston kansliaa hyvästä strategiатыn koordinoinnista ja kaikkien eri näkemysten yhteensovittamisesta uudeksi arktisen politiikan strategiaksi.

Olen tyytyväinen strategian turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin muotoiluihin. Puolustushallinto pitää erittäin tärkeänä, että strategiassa annetaan arktisen alueen turvallisuuspoliittisesta tilanteesta selkeä ja ajankohtainen analyysi, joka on linjassa ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä puolustuspoliittisen selonteon toimintaympäristöjä koskevien kirjausten kanssa. Myös tämän niin sanotun kovan turvallisuuden sisällyttäminen on keskeistä Suomen uskottavuudelle ja sille työlle, jota niin kansallisesti kuin puolustusyhteistyön kentällä teemme. Myös muut Pohjoismaat ovat 2020—2021 ilmestyneissä omissa arktisissa strategioissaan kuvanneet niin turvallisuusympäristön muutosta kuin sen heijastumista puolustuspolitiikkaan.

Sinänsä tässä strategiassa puolustuspolitiikka on varsin pienessä roolissa, eikä se ole painopistealueena vaan sijoitettu strategian johdantoon. Meillä on huomenna on keskustelussa tässä salissa puolustusselonteko, ja siinä on mahdollisuus mennä sitten vielä syvemmälle nimenomaan näihin kysymyksiin.

Arktinen alue on perinteisesti ollut rauhanomaisen ja rakentavan yhteistyön alue, ja sellaisena sen tulee säilyä myös jatkossa. Jännitteiden kasvamista ja konfliktipotentiaalin lisääntymistä on vältettävä. Ilmastonmuutos on merkittävä mutta ei suinkaan ainoa alueen turvallisuuteen ja geopoliittiseen sijaintiin vaikuttava tekijä. Niin suurvaltojen intressit

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

kuin kansainvälispoliittiset ja sotilaalliset jännitteet maantieteellisesti kaukaa heijastuvat myös arktiselle alueelle.

Voi todeta, että sotilaallinen toiminta ja intressit alueella ovat kasvaneet ja suurvaltojen globaali vastakkainasettelu heijastuu myös arktiselle alueelle, halusimme tai emme. Alueen turvallisuustilanne on tiiviisti kytköksissä muun Pohjois-Euroopan turvallisuuteen ja myös Suomen lähialueiden vakauteen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja mennään jälleen edustajien puheenvuoroihin. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

14.27 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Yksi arktisen alueen suurimmista uhkista tulevaisuudessa liittyy siihen, mitä Venäjä tällä hetkellä tekee Jäämerellä. Venäjä harrastaa öljynporausta sellaisilla alueilla, mihin se itse ei ole pystynyt osoittamaan ratkaisuja, jos sattuisi isompi vahinko. Ja jos siellä laitteistot maapohjassa posahtavat, niin sen jälkeen meillä on edessä ympäristökatastrofi, joka hakee vertaistaan. Vaikka meillä tällä hetkellä on Suomessa kirkuvan punainen hallitus, niin haluan luottaa siihen, että näissä erilaisissa huipputason konferensseissa tulette suhtautumaan erittäin tiukasti Venäjään ja nostamaan nämä turvallisuuskysymykset niiden vaatimalle tasolle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Malm.

14.28 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Alkuperäiskansat kokevat ensimmäisenä ilmastonmuutoksen vaikutukset. Siksi on olennaista, että saamelaiskäräjien esityksen mukaisesti saamelaisten perinteinen tieto otetaan osaksi arktisen alueen kehittämistä ja ilmastotyötä. Tätä tavoitetta edistetään muun muassa perustamalla saamelaisten ilmastoneuvosto.

Ilmastotoimien ja talouden asettaminen vastakkain on mennyttä aikaa. Ilman hyvinvointia ympäristöä ei talouskaan voi kukoistaa. Toisaalta ilmastonmuutokseen vastaaminen ja kestävä kehitys ratkaisut tarjoavat myös uusia mahdollisuuksia elinkeinoelämälle.

Arktista aluetta tulee siis kehittää sen asukkaiden ehdoilla ja erityisesti alkuperäiskansojen oikeudet huomioiden. Perinteisten paikallisten elinkeinojen, kuten poronhoidon, jatkuminen on turvattava. Se on tärkeää paitsi kulttuurin jatkuvuuden turvaamiseksi myös arktisen ruokaturvan ja elinkeinorakenteen kannalta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivelä.

14.29 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vasemmistoliitto kiittää alkuperäiskansa saamelaisten oikeuksien huomioimisesta keskeisenä osana arktisen politiikan strategiaa. Alkuperäiskansojen oikeuksien kunnioittaminen on ihmisoikeuskysymys ja valtion velvollisuus.

Vasemmistoliitolle on tärkeää, että alkuperäiskansan itsemääräämisoikeutta, oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin sekä vaikutusvaltaa muun muassa maankäyttöä koskevissa kysymyksissä vahvistetaan. Alkuperäiskansan kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien ja vaikutusmahdollisuuksien edistämisen ohella alkuperäiskansan oikeudet on huomioitava

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

kaikessa toiminnassa arktisella alueella. Alkuperäiskansan oikeudet ovat myös erottamattomassa yhteydessä onnistuneeseen ilmaston- ja ympäristönsuojeluun.

No, strategiassa mainittujen toimien lisäksi myös alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan ILO 169 -yleissopimuksen ratifiointi on yhä tärkeä ja ajankohtainen tavoite, jota tulee hallitusohjelman mukaisesti edistää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sankelo.

14.30 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arktinen alue tarjoaa elinkeinojen kehittämisen näkökulmasta monia mahdollisuuksia Suomelle ja muille maille, toki tietyillä reunaehdoilla. Välillä kuitenkin tuntuu, että erityisesti Suomen pohjoisosissa kaikki asiat ovat kiellettyjä, jos ei jotakin asiaa ole erikseen sallittu. Tässä tulee välillä semmoinen vaikutelma, että tietyllä tavalla ollaan jopa vähän rakentamassa, siis Suomen sisäisesti, tällaisia ulkomuseoita. Tämä on nyt vähän kärjistetysti sanottu, mutta tämä riski on myös olemassa. Kysyisinkin: Kun tätä strategiaa nyt tässä käydään lävitse, niin tarjoaako tämä arktinen strategia riittävät koordinaatit myös luonnonvarojen vastuulliselle hyödyntämiselle? Tämä koskee erityisesti Suomea, joka on merkittävä osa tätä kokonaisuutta, ja muut maat saattavat sitten olla ihan omilla linjoillaan. Onko Suomella selkeä elinkeinopoliittinen näkökulma tässä strategiassa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Aittakumpu.

14.31 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän tästä arktisesta strategiasta, joka hyvin monipuolisella tavalla ottaa huomioon pohjoisen mahdollisuudet, ja pidän erittäin tärkeänä sitä, että nimenomaan nähdään ne mahdollisuudet eikä niinkään erilaisten uhkakuvien kautta katsota meidän pohjoisen ulottuvuutemme tulevaisuutta.

Tässä on yhtenä painopistealueena, aivan oikein ja tärkeänä, infrastruktuuri ja logistiikka, johon liittyvät keskeisenä meidän liikenneväylämme, niin maantiet, radat, vesiväylät kuin lentoliikenne, mutta myös tietoliikenne, jonka merkitys korostuu jatkuvasti. Strategiassa myös huomioidaan valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma, joka painottaa sitä, että myöskin — jos ajatellaan Suomea — meidän pohjoisella alueellamme on tärkeää, että yhteydet ovat kaikin puolin kunnossa. Haluaisinkin kysyä eurooppaministeriltä: [Puhemies koputtaa] Miltä tilanne tällä hetkellä näyttää meidän ratojemme ja maanteidemme suhteen? [Puhemies koputtaa] Millä tavalla olemme EU:n kautta saamassa rahoitusta [Puhemies: Aika!] tämän arktisen alueen liikenteen kehittämiseen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

14.33 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arktisessa strategiassa painotetaan neljää osa-aluetta, joista nostan kaksi tärkeää eli ne, joista myös ministeri Tuppurainen puhui, eli arktisesta osaamisesta ja infrastruktuurista ja logistiikasta.

Merenkurkun yli seilaa nyt uusi laiva, mutta siitä huolimatta myös unelma sillasta Vaasasta Uumajaan on vahvasti elossa. Viime kesänä julkisuuteen tullut suomalaistutkijoiden laskelma herätti huomiota, ja ranskalainen, brittiläinen ja israelilainen yritys lähestyivät Merenkurkun neuvostoa. Yritykset ovat tehneet omat laskelmansa, miten silta voitaisiin

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

rakentaa ja rahoittaa. On hyvä muistaa, että käynnissä ovat aika isot akkuklusterit sekä Suomessa että Ruotsissa ja suora siltayhteys edistäisi paitsi elinkeinoelämän kilpailukykyä myös päästöjen vähentämistä, kun liikenneyhteydet paranevat. Kiinteä yhteys eli silta voisi olla ilmastotie ilmastokartan sijaan. [Puhemies koputtaa] Kysyn: miten hallitus suhtautuu tähän hankkeeseen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koskinen.

14.34 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastopolitiikassa tuo raja aukeaa kovin isona railona juuri itään päin katsottaessa, ja Venäjän saaminen mukaan arktisten alueiden suojeluun tuntuu herättävän tämmöistä voimattomuutta, että ei saada liikkeelle vaikuttavaa toimintaa. Meillä on ollut pienen mittakaavan yrityksiä Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin kautta ja Pohjoismaiden Investointipankin kautta. Niiden laajamittaistamisen esteenä on ollut pakotepolitiikka. Sitten taas suuren mittakaavan ratkaisuja ei ole pystytty tekemään esimerkiksi kytkemällä Venäjältä kaasun ja öljyn tuontia siihen, että he hoitaisivat siellä arktisten alueiden ikiroudan suojelua ja muita näitä päästövähennyksiä, mustan hiilen ongelmatiikkaa ja niin poispäin. Onko nyt näkyvisissä mitään näiden kahden reitin osalta: [Puhemies koputtaa] tavallaan näiden pienimuotoisten projektien sallimiseksi tai että tässä isossa kaupankäynnissä [Puhemies koputtaa] otetaisiin mukaan enemmän ehdollisuutta Venäjän kanssa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vähämäki.

14.35 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, kunnioitettu puhemies! Aivan ensimmäiseksi kiitän hallitusta siitä, että tämä saamelaiden totuus- ja sovintokomissio toimivottavasti aloittaa hyvinkin pian, ja toivon myöskin, että nämä pohjoisen ja Lapin väylä-hankkeet etenevät jatkossa.

Sitten haluan nostaa esille myöskin ne ilmastonmuutoksen positiiviset asiat, jos sellaisia voi olla. Nimittäin Suomi on muutamassa vuodessa, vuosikymmenessä, noussut kuminan johtavaksi tuottajaksi, ja noin neljäsosa maailman kuminasadosta viljellään Suomessa. Tämä johtuu meidän maan pohjoisesta sijainnista. Pitkä ja valoisa kasvukausi tuottaa kuminaan niin paljon öljyä, että se on täällä hyvälaatuista ja tuottaa: se on ilmeisesti Suomen kannattavimpia viljelykasveja tällä hetkellä.

Ja aivan lopuksi nostan esille sen, että näiltä meidän soilta saattaa myöskin löytyä samantyyppisiä kasviöljyjä, mistä lääkekateollisuus tai joku muu kosmetiikkateollisuus [Puhemies koputtaa] voi maksaa hyvinkin isoja summia. Tätä kannattaa tutkia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa myönnän kaksi ministeripuheenvuoroa. Ensin ministeri Mikkonen, 2 minuuttia, ja hänen jälkeensä ministeri Harakka, 2 minuuttia.

14.36 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen:** Arvoisa puhemies! Tässä on ollut hyvää keskustelua tästä arktisesta strategiasta, ja nämä Agenda 2030 -tavoitteet, jotka ovat tämän koko strategian taustalla, ja myös tämä Euroopan unionissakin laajasti käyttöön otettu do no significant harm -periaate ovat kattavia periaatteita tämän strategian valmistelussa, ja näin sen pitää ollakin.

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

Kuten tässä keskustelussa on noussut esiin, ilmastonmuutos etenee kaikkein kovinta vauhtia pohjoisessa, ja se näkyy jo myös meidän arktisilla alueilla. Se näkyy luonnossa, luonnon monimuotoisuudessa — meillä on paljon pohjoisia lajeja, jotka ovat katoamassa — toisaalta se näkyy myös ihmisten arjessa ja elinkeinojen mahdollisuuksissa, esimerkiksi poronhoidossa.

Strategiassa on aivan oikein nostettu esiin ilmastonmuutoksen hillintä ja sen tärkeys, mutta entistä enemmän meidän täytyy myös tehdä sopeutumistoimia, niin että pystymme sopeutumaan muuttuvaan ilmastoon, ja siinä tärkeänä on myös riittävä tietopohja ja myös perinnetiedon hyödyntäminen.

Saamelaiten ilmastoneuvosto, joka strategiassa on nostettu esiin: olemme ilmastolaikiin ottamassa tämän ilmastoneuvoston mukaan, jotta voimme paremmin hyödyntää sitä tietoa ja myös sitä näkemystä, osaamista, mitä pohjoisella alueella on liittyen ilmastonmuutokseen, sen hillintään ja sopeutumiseen.

Meillä on hyvää kansainvälistä yhteistyötä niin Arktisen neuvoston puitteissa kuin myös Barentsin euroarktisen neuvoston puitteissa, ja siellä nimenomaan yhdessä etsitään ratkaisuja sekä ilmastonmuutoksen hillintään että siihen sopeutumiseen.

On tärkeää huomioida, että tässä strategiassa on nostettu esiin se, että emme näe, että uusien fossiilisten varantojen avaaminen arktisissa olosuhteissa olisi kannatettavaa. Se on täysin ristiriidassa Pariisin sopimuksen kanssa. Meidän tulisi päästä eroon fossiilisista eikä suinkaan etsiä niitä lisää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Harakka, 2 minuuttia.

14.39 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka: Arvoisa puhemies! Kiitän eduskuntaa hyvästä keskustelusta.

Arktista strategiaahan on valmisteltu rinta rinnan keväällä hyväksytyn valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman eli Liikenne 12 -suunnitelman kanssa, kuten pääministeri tuossa jo kertoikin. Jotta arktisen mahdollisuudet voidaan täysimääräisesti hyödyntää, meidän täytyy kehittää tätä liikennejärjestelmää pitkäjänteisesti siten, että yhteydet pohjoisen ja kesken Euroopan välillä paranevat. Tämä puolestaan edellyttää, että suunnitelmassa määritellyt resurssit ja niiden lisästarpeet huomioidaan julkisen talouden suunnitelmassa ja valtion talousarvioesityksissä, ja tätähän eduskunta korosti suunnitelmasta antamassaan kannanotossa.

Parhaillaan laadittava yksityiskohtaisempi investointisuunnitelma, jonka luonnos on ollut tänään viimeistä päivää lausunnolla, perustuu Liikenne 12 -suunnitelman kriittisimpiin tunnistettuihin tarpeisiin ja ongelmiin. Liikenne 12 -työ tukee infrastruktuurin ja logistiikan strategisia toimenpiteitä, ja ne korostavat liikenneverkkojen yhteenliitettävyyttä myös arktisella alueella ja muun muassa kestävien rautatiekuljetusten merkitystä. Tällä siis viitataan uuteen Verkkojen Eurooppa -asetukseen, joka mahdollistaa CEF-tuen saamisen Pohjanmeren—Baltian-ydinverkkokäytävän hankkeille, kun käytävän jatkaminen pohjoiseen tuli kesällä voimaan. Tästä esitettiin pari kysymystäkin.

Strategiassa korostuu kautta linjan alueen asukkaiden kuten myös alkuperäisväestön oikeudet ja rooli, joten se on tärkeä myös liikenneyhteyksien kehittämisessä. Ja täten siis tämä pitkä ja ajoittain kiivaana käyty keskustelu Jäämeren radasta voidaan tässä vanhassa muodossaan unohtaa. Ydinverkkokäytävän jatko mahdollistaa Suomen ja Ruotsin välisten rautatieyhteyksien kehittämisen, kun Laurila—Tornio—Haaparanta-välin sähköistysshan-

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

ke etenee aina CEF-hakuun saakka. Tämä tukee Suomen raideliikenteen kansainvälistymistä, kustannustehokkuutta ja teollisuuden kilpailukykyä, ja tämä liittyy Pohjois-Suomen [Puhemies koputtaa] ja Pohjois-Ruotsin kansainväliset liikennekäytävät Euroopan laajuiseen liikenneverkkoon ja Jäämerelle [Puhemies koputtaa] Narvikin sataman kautta ja edelleen Kaukoitään, jossa meillä onkin jo suomalaisten logistiikkayritysten erittäin ekologista ja [Puhemies koputtaa] kustannustehokasta rautatiekonttikuljetusta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tähän perään otetaan myös ministeri Lintilä, 2 minuuttia.

14.41 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa rouva puhemies! Tässä kysyttiin, onko erityistä elinkeinopoliittista linjausta arktisen alueen suhteen. Meillä on tietysti se, mitä arktinen alue erityisesti tuo, eli...

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, kysyn, onko siinä mikrofoni päällä, kun meillä kellot eivät täällä nollaudu.

No, ministeri voi olla nolla, mutta mikrofoni on päällä. [Naurua]

Puhemies Anu Vehviläinen: No niin, sitten te jatkatte.

Eli tätä arktista osaamista, meriteollisuutta palvelevaa, tietysti meillä on jäänsärkijärakentamista ollut, suunnittelua, mutta sitten nämä matkailuun liittyvät, biotalouteen, kalateollisuuteen ja niin edelleen. Mutta nyt täytyy myös huomioda sellainen asia, että ei arktinen alue ole mikään oma erillinen alueensa suhteessa muuhun Suomeen, eli kyllä meidän täytyy löytää myös ne synergiat, mitä on sitten muuhun elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaan meidän kansallisissa ohjelmissa, ja mahdollisuuksina matkailun, kestävä kehityksen osalta arktinen alue tuo erityispiirteensä, mikä tulee huomioda muissa ohjelmissa. Sen osalta, että tehtäisiin pelkästään oma, näen, että se ei palvele myöskään arktista aluetta, vaan nämä tulee viedä käsi kädessä.

Kaivosteollisuus on tietysti yksi, joka aina herättää tunteita. Me tiedämme sen, että meillä on mineraalivarantoja, joita on myös arktisella alueella, mutta mikäli niitä hyödynnetään, sen tulee tapahtua lain puitteissa ja luvituksien mukaan. Se on kuitenkin tällä hetkellä verrattain merkittävä, mutta tässäkin huomioiden perinteiset elinkeinot ja niitten kunnioittaminen, niin kuin täälläkin on tullut esille jo, saamelaiskäräjien asema ja muu vastaava tulee myös tässä huomioida.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Salonen.

14.43 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meriliikenne kasvaa edelleen Pohjoisella jäämerellä, ja uudet avautuvat merireitit herättävät taloudellista kiinnostusta ja kilpailua, vaikkakin syy merireittien avautumiselle on ikävä: ilmastonmuutos, niin kuin täällä useaan otteeseen on todettu.

Suomen on oltava valpas tässä asiassa. Arktisen meriteollisuuden ratkaisuihin suomalaisilla on pitkät perinteet. Suomi on jo nyt arktisen meriteknologian kärkimaa. Meriklusterissamme löytyy osaamista niin arktisiin olosuhteisiin suunnitelluista laivoista ja rakenteista kuin vähäpäästöisistä tai päästöttömistä polttoaineista, kuten merituulivoimasta. Jotta tä-

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

män strategian tavoitteet merenkulun osalta saavutetaan, Suomen on aktiivisesti vaikuttava merenkulun kansainvälisen ympäristösäätelyn kehittämiseen. Strategiassa linjatun mukaisesti jäänmurtaajakaluston uusiminen ja talvimerenkulun yhteistyön vahvistaminen naapurimaiden kanssa on otettava työn alle.

Kysyn vielä ministeri Lintilältä: millä kaikin keinoin hallitus edistää Suomen meriklusteria arktisessa ulottuvuudessa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Holopainen, Mari.

14.44 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että arktinen strategia ottaa vakavasti ympäristönsuojelun ja ilmastokriisin. Puhdas makea vesi on yksi arvokas luonnonvara, jota meillä on. Uusiutumattomien luonnonvarojen käyttöä tulisi vähentää, ja nämä hyvät kirjaukset tulevat todeksi vasta lainsäädännön kautta. Kiinnostus ja huoli kohdistuu luonnonvarojen käyttöön ja myös meidän omaan politiikkaamme. Vastikään tehtiin Inarijärvelle iso varaus kaivosalueesta, joka tähtää siis malminetsintään tässä vaiheessa, mutta meidän kaivoslakiluonnoksemme ei täytä niitä tavoitteita, joita hallitusohjelmassa on. Miten, pääministeri, aiotte varmistaa, että ihmisten ja ympäristön oikeudet aidosti tulevat toteutumaan paremmin?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Huttunen.

14.45 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Taloudellinen toiminta ja kestävä kehitys ovat ehdottomasti yhdistettävissä. Peruslähtökohta arktiseen politiikkaan lähtee liikkeelle aidosti alueella asuvasta väestöstä. Pohjoista elämänmuotoa tulee kunnioittaa. Pohjoisten alueiden perinteisiin elinkeinoihin ovat kuuluneet olennaisesti porotalous, maatalous ja kalastus. Näillä on edelleen iso merkitys erityisesti taajamien ulkopuolella asuvalle väestölle.

Myös metsäteollisuuden, matkailun ja arktisen meriosaamisen toimintaedellytykset on turvattava. Pohjoisen alueen maantieverkoston, lentoliikenteen ja tietoliikenneverkkojen on oltava kunnossa, niin että ne tukevat alueen elinkeinojen kehittymistä ja ihmisten sujuvaa liikkumista alueella.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

14.46 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka arktisiin energiasursseihin liittyvät ulko- ja turvallisuuspoliittiset kysymykset aiheuttavat ristiriitoja valtioiden välillä, on tärkeää säilyttää arktinen alue rauhan ja vakauden alueena. Arktisen yhteistyön ytimessä ovat rakentavan kommunikaation ylläpitäminen, ihmisten elinmahdollisuuksien turvaaminen ja ympäristönsuojelu.

Arktisen neuvoston asemaa alueen keskinäisenä yhteistyöfoorumina tulee vahvistaa. Arktisen neuvoston ilmasto- ja ympäristökysymykset ovatkin niitä asioita, jotka mahdollistavat vuoropuhelun ja yhteistyön suurvaltojen välillä. Suomi voi olla mahdollistamassa tätä vuorovaikutusta ja olla näin kokoaan suurempi.

Puhemies! Kolmisen vuotta sitten pidettiin Rovaniemellä ensimmäinen Arktinen resi-lienssifoorumi. Tässä foorumissa pystyttiin pohtimaan ilmastoresilienssin vahvistamista, ja kaikki arktiset maat sekä alkuperäiskansat, tieteelliset työryhmät ja koko arktinen yhtei-

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

sö miettivät parhaita käytänteitä ennakkoinnin parantamiseksi. Tällainen kohtaaminen ja työskentely on tärkeää, ja Suomen tehtävä on olla jatkossakin mahdollistamassa näitä keskusteluja ja kohtaamisia esimerkiksi juuri huippukokouksen muodossa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kemppi.

14.47 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoista rouva puhemies! Kaiken toiminnan arktisella alueella tulee perustua luonnon kantokykyyn ja kestävyiden periaatteisiin, aivan kuten olemme tänään kuulleet. Näistä lähtökohdista voidaan kuitenkin tarkastella myös Suomen taloudellisiin intresseihin liittyviä tavoitteita.

Google investoi miljardeja Suomeen vastikään. Arktinen ilmasto on meille etu, jonka takia datakeskus ja paljon muuta on kannattanut tuoda Suomeen. Tai on valtava Jäämeri, joka hallitsee meitä enemmän kuin tulee ajatelleeksi, säitämme ja tekemisiämme. Ilmastonmuutos lisää vähitellen arktisen alueen logistista merkitystä. Jääpeitteen vähentyessä Pohjoinen meritie avaa jopa 8 000 kilometriä lyhyemmän laivareitin Euroopan ja Aasian välille.

Arvoisa pääministeri, mikä on EU:n kunnianhimon taso arktisen alueen kanssa? Euroopan unionin arktinen toimisto tulee saada Suomeen. Arktinen yhteistyö syntyi Rovaniemellä Suomen ulkopoliittisena aloitteena, ja meillä työskentelee jo arktisen korkeakouluyhteistyön sihteeristö.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja nyt minun laskutoimitukseni mukaan kaikki ovat saaneet puheenvuoron. — Anteeksi, al-Tae tästä näin. [Hussein al-Tae: Saatte anteeksi!] Al-Tae päättää tämän keskustelun edustajien puolelta. — Al-Tae, olkaa hyvä.

14.49 Hussein al-Tae sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin tuoda myöskin turvallisuuspoliittisen näkökulman tähän keskusteluun. Nyt kun seuraan Afganistania ja näen, kuinka hitaasti EU reagoi turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta, niin toivoisin, että Suomi käyttäisi nyt tätä mahdollisuutta EU-pöydissä ja käynnistäisi keskustelua vielä voimakkaammin Euroopan yhteisestä puolustuksesta, sillä koen, että tässä kysymyksessä Suomen on mahdollisuus näkyä nyt paljon voimakkaammin, ja katson tässä sekä pääministeriä että eurooppaministeriä että puolustusministeriä. Tässä on valtava mahdollisuus meille suomalaisille olla näkyvä tämän keskustelun avaajana jälleen kerran ja pitää huolta siitä, että Suomi on omassa viitekehyksessään tämän arktisen kautta vahva puolustuspoliittinen turvallisuustekijä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Kiitos. — Ja nyt sitten pääministeri, 3 minuuttia.

14.50 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Kiitän edustajia erittäin hyvästä ja tärkeästä keskustelusta. Tässä sektorin ministerit hyvin vastasivat moniin näihin kysymyksiin, joita täällä esitettiin esimerkiksi liikenteeseen ja ympäristöön liittyen ja moniin muihinkin kysymyksiin liittyen, mutta muutamia huomioita vielä tähän keskusteluun ja muutamia kysymyksiä vastauksia.

Ensinnäkin EU:n rooli arktisella ja tulevaisuus tältä osin. Ensinnäkin on todettava, että me tuemme kyllä Arktisen neuvoston vahvistamista ja suhtaudumme myönteisesti rakentamaan yhteistyöhön myös alueen ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Me olemme toimineet

Punkt i protokollet PR 97/2021 rd

aktiivisesti Euroopan unionissa arktisen politiikan vahvistamisessa ja toimimme ponnekkaasti esimerkiksi omalla puheenjohtajakaudellamme, jotta EU:n vuoden 2016 arktinen politiikka saadaan uudistettua vastaamaan näihin uusiin haasteisiin. Olemme tyytyväisiä siihen, että EU:n uusi arktinen tiedonanto julkaistaan nyt lokakuussa. Tuemme EU:n arktisen roolin vahvistamista ja pyrimme siihen, että arktiset kysymykset huomioidaan eri politiikkasektoreilla, ilmaston lisäksi esimerkiksi liikenne- ja teollisuuspolitiikoissa. Tämä edellyttää EU-rahoituksen parempaa kohdentamista arktista aluetta kohtaaville haasteille. EU käynnisti viime kesänä strategian uudistamisesta julkisen konsultaatioprosessin, johon lukuisat toimijat myös täällä Suomessa osallistuivat.

Sitten täällä kysyttiin useassakin puheenvuorossa sitä, millä tavalla suhtaudumme erilaisten huippukokousten tai muiden kokousten koollekutsumiseen tai olisimmeko me joissakin näissä koollekutsujina. Mielestäni on aina syytä vahvistaa yhteistyötä, mitä tulee arktiseen alueeseen ja arktiseen yhteistyöhön. Suhtaudun kyllä myönteisesti erilaisiin avauksiin ja esityksiin, ja keskustelu tältä osilta varmasti tulee jatkumaan.

Sitten täällä kysyttiin vielä spesifiä kysymystä kaivoslakiin liittyen, ja tästä ei tainnut tulla ministereiltä puheenvuoroja, niin kommentoin tähän. Tämän osalta me teemme työtä kaivoslain uudistamiseksi. Tämä työ on kesken ja valmistelussa, ja sitten valmistelun päätteeksi tuomme tämän kokonaisuuden eduskuntaan. Tässä tietenkin vielä hallituspuolueet käyvät tätä kokonaisuutta yhdessä läpi ja valmistelu tältä osin siis on yhä kesken. — Tässä, arvoisa puhemies.

Riksdagen avslutade debatten.

Ärendet slutbehandlat.